

ДО 100-РІЧЧЯ НААН

УДК: 636:001.2

ДОСЯГНЕННЯ ІНСТИТУТУ СВИНАРСТВА І АПВ – ЗДОБУТКИ НААН

Гладій М.В., доктор економічних наук, професор, академік НААН

Волощук В.М., доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент НААН

Смислов С.Ю., кандидат сільськогосподарських наук

Сагло О.Ф., кандидат біологічних наук

Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН

36013, м. Полтава, вул. Шведська Могила, 1,

pigbreeding@ukr.net

Відображені штрихи історії становлення, розвитку та наукові досягнення Інституту свинарства і агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України.

Наведено реорганізаційні зміни в структурі та діяльності інституту після його підпорядкування Українській академії аграрних наук України (1993 р., нині НААН). У 2011 році напрямом роботи істотно розширився, оскільки відповідним рішенням НААН до складу ввійшли Інститут агропромислового виробництва ім. М.І. Вавилова (сьогодні це Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція ім. М.І. Вавилова Інституту свинарства і АПВ НААН) і Полтавська дослідна станція Інституту ветеринарної медицини (після реорганізації децю згодом – відділ фізіології та здоров'я тварин). Позитивним фактором подальшого розвитку інституту стало також включення до його мережі додатково ще трьох дослідних господарств: ДП “ДГ Степне”, ДП “ДГ ім. Декабристів” і ДП “ДГ ім. 9 Січня” з різних районів Полтавщини. Коротко наведено і деякі трагічні сторінки з історії першого 10-річчя від дня заснування інституту, а також основні напрями нинішньої діяльності інституту у відповідності з його статутом.

Ключові слова: Інститут свинарства, штрихи історії, здобутки НААН, реорганізація, напрями роботи.

Інститут свинарства і АПВ НААН має свою досить цікаву, багату, а часом і тернисту історію становлення та розвитку, яка тісно взаємозв'язана з Національною академією аграрних наук України, як один з наукових закладів її чисельної мережі.

Розташований на північно-східній околиці міста Полтави на території державного історико-культурного заповідника “Поле Полтавської битви”, інститут має пряме відношення й до становлення вітчизняного свинарства.

Фактично він бере свій початок ще з середини ХІХ століття. Як відомо з архівних даних, першою структурною одиницею, яка опікувалась виробництвом сільськогосподарської продукції, у тому числі і свинарства, поправу слід вважати Полтавське сільськогосподарське товариство, яке розпочало свою діяльність ще в 1865 році. Ініціаторами створення цього товариства були заможні землевласники в особі князя Кочубея Л.В., який і став його першим президентом. Близько 20 років цю посаду обіймав Квітка Д.К. – місцевий землевласник і дворянин за походженням, військовий за освітою і математик за природним даром. Він багато сил і енергії віддав саме розвитку сільського господарства Полтавської губернії [1, 2]. Вже пізніше зусиллями губернського земства за підтримки уряду на теренах Полтавщини було відкрито Дослідне поле (1884 р.) Саме Полтавське дослідне поле й стало в

числі перших дослідних сільськогосподарських установ як в Україні, так і взагалі на території південних районів Росії.

Турбуючись про розвиток сільського господарства, товариство займалось і питаннями розвитку свинарства. Так, ще в 1888 році Президент товариства Квітка Д.К. у своїй доповіді “О производстве свиного мяса, как средства подъема доходности хозяйств зазначив, что гораздо выгоднее экспортировать за границу хлеб в виде свиного мяса, чем в виде зерна”

Знову ж таки за його ініціативою на Полтавському дослідному полі в 1889-1893 роках організовуються перші досліди з відгодівлі свиней беркширської породи, місцевих безпородних свиней та їх помісей (метисів).

Проведеними дослідженнями було встановлено, що “по оплате корма на первом месте из культурных пород, а иногда превосходя их, приближаются метисы и значительно отстают от культурных пород местные простые свиньи”.

Саме з цього часу, мабуть і небезпідставно, із Англії до заможних землевласників починають завозити культурні породи-йоркшири, беркшири та інші, які розводились як у чистому вигляді, так і схрещувались із місцевими свиньями.

Починаючи з 1883 року, на Полтавщині нарощується поголів'я свиней. У 1883 році їх налічувалось 217,7 тис. гол., а в 1910 році – 504,8 тис. гол. Полтавська губернія стає центром свинарства, що було зумовлено значним попитом на свинину як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. У середньому за п'ять передвоєнних років вивіз свиней на ринки Європи щорічно становив 145 581 гол., тоді як ввозилось у губернію лише 596 голів.

У 1910 році Полтавське дослідне поле реорганізується в Полтавську сільськогосподарську дослідну станцію [3], а в 1912 при ній відкривається відділ тваринництва, який з 1913 по 1928 рік очолював професор О.П. Бондаренко. Під його керівництвом відділ тваринництва провів цілу низку наукових досліджень у свинарстві, вівчарстві, кролівництві та птахівництві. Але особлива увага приділялась саме свинарству, як найбільш розвинутій галузі тваринництва.

З 1923 року відділ тваринництва (Матієць М.І., Анісімов В.М.) на чолі з професором О.П. Бондаренком спрямовують наукову роботу з вивчення миргородських покращених свиней (МПС) з метою створення першої вітчизняної породи сального напрямку продуктивності.

Враховуючи великий обсяг наукових робіт у галузі тваринництва за рішенням Наркомземстра від 5 вересня 1928 року на базі відділу тваринництва Полтавської сільськогосподарської дослідної станції було створено, виділивши з її складу, Полтавську зоотехнічну дослідну станцію на чолі з професором О.П. Бондаренком.

Не випадково, що цю науково-дослідну установу заснували на Полтавщині, оскільки тут свинарство здавна було однією з найрозвинітих галузей сільськогосподарського виробництва.

Ще у період індустріалізації, в 1926 році, в Полтаві урочисто відкрили новозбудовану, першу в системі подібних підприємств України, беконну фабрику, яка дала можливість реалізовувати на ринки Європи високоякісний м'ясопродукт. Для покращення місцевих свиней співробітниками Полтавської зоотехнічної станції на чолі з професором О.П. Бондаренком створено цілу мережу парувальних пунктів, де використовувались великі білі англійські свині, вирощені в племрозпліднику “Яківці” на окраїні Полтави.

У 1927 – 1928 роках розпочала свою роботу і Кременчуцька беконна фабрика. За рік обидві фабрики переробляли на бекон близько 200 тис. голів свиней. Полтавський бекон високо цінився на ринках Європи. У 1927 році беконна продукція на виставці у Парижі одержала гран-прі. Названі досягнення стали можливими завдяки сумлінній роботі вчених Полтавської зоотехнічної станції.

Професор О.П. Бондаренко перший в Україні розробив технологію беконної відгодівлі свиней, організував масову підготовку спеціалістів з виробництва беконної свинини та інше.

Такий розвиток і стан свинарства на Полтавщині був основою для створення на базі Полтавської зоотехнічної дослідної станції Українського інституту експериментальної зоотехнії, який в свою чергу був створений на початку цього ж року (1.02.1930 р.) на базі відділу тваринництва Полтавської с.-г. дослідної станції.

Підставою стала Постанова Президії Всесоюзної академії сільськогосподарських наук від 1 серпня 1930 року, яка й була прийнята згідно наказу по Народному Комісаріату землеробства СРСР за № 156 від 10 липня 1930 року. В результаті названих документів Полтавська зоотехнічна дослідна станція була реорганізована у Всесоюзний науково-дослідний інститут свинарства.

До 1934 року інститут знаходився у підпорядкуванні ВАСГНІЛ, а з 1934 року на підставі Постанови Совнаркому Союзу від 16 липня 1934 року він був переведений у підпорядкування Наркомземлерадгоспів СРСР.

З моменту організації інституту з 1930 року, адміністративним директором працював Ф.П. Денисенко, а фактичним його заступником з наукової роботи – професор О.П. Бондаренко. З першого дня заснування перед інститутом було поставлено завдання вирішення питань, пов'язаних з організацією і технікою ведення свинарських господарств, а також вивчення передового досвіду стосовно методів та засобів ведення даної галузі на науковій основі.

Тому розвиток досліджень зі свинарства в перші роки існування цього закладу було спрямовано на вдосконалення і розширення відтворення поголів'я великої білої породи свиней, організацію племінних господарств, масову метизацію свиней і створення вітчизняних високопродуктивних порід, добре пристосованих до природно-економічних умов своєї зони [4 – 5].

Одним із актуальних питань раціональної годівлі свиней у перші роки роботи відділу годівлі Інституту свинарства (1930 – 1936 рр.) було питання стосовно нормованої годівлі. У подальшому розвиток свинарства і, зокрема, організація великих свинарських господарств, вимагали вивчення та впровадження у практику нормованої годівлі, особливо, що стосується рівня протеїнового живлення свиней різних виробничих і статевікових груп.

Вчені відділу годівлі (В.В. Боровський, В.М. Анісімов, Ф.У. Роденко, Д.Я. Василенко, 1936), узагальнюючи наукові дані з питань нормування годівлі свиней, а також досвід передових господарств, використовуючи результати проведених дослідів в інституті свинарства розробили разом із співробітниками Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва норми загального і протеїнового живлення свиней. Ці норми були диференційованими відповідно до віку та фізіологічного стану свиней. Норми годівлі поросних свиноматок розроблено відповідно до місяців поросності, а підсисних маток – залежно від кількості порослят в приплоді.

Норми для племінного молодняку свиней на відгодівлі були розмежовані за віковими і ваговими показниками.

Аналізуючи шлях становлення галузевої наукової установи, слід зазначити, що зі створенням інституту одночасно була організована і зональна мережа спеціалізованих науково-дослідних закладів зі свинарства: Мінський філіал інституту, 7 зональних дослідних станцій (Сибірська, В'ятська, Середньо-Волзька, Нижньо-Волзька, центральних чорноземних областей, Північно-Кавказька, Нечорноземних областей) та 42 опорних пункти в господарствах основних свинарських регіонів країни.

Такі організаційні заходи забезпечили створення відповідної бази наукових досліджень ще в довоєнні роки. Так, експериментальний пошук інституту із вивчення перетравності та особливостей шлункової секреції (О.В. Квасницький) стали теоретичною основою розробки норм годівлі і раціонів для свиней різних вікових, статевих та виробничих груп. Значні дослідження з питань годівлі здійснювались на основі

спеціальних експериментів з використанням оригінальної респіраційної камери. Тут розроблено спосіб дріжджування кормів, за який його автор професор Б.Г. Левицький у 1936 році був удостоєний високої, на той час, урядової нагороди – Ордену Леніна.

Колективом учених під керівництвом професора О.П. Бондаренка було виведено і апробовано в 1940 році першу в Україні вітчизняну миргородську породу свиней сального напрямку продуктивності. Порода стійка до умов утримання і має ще й хороші материнські якості.

До 1940 року було проведено також дослідження з міжпородного промислового схрещування свиней. У результаті першого етапу досліджень було встановлено деякі закономірності з підбору порід для промислового схрещування і доведено доцільність застосування промислового схрещування (метизації) для покращення масиву місцевих порід. Ця робота мала велике значення, оскільки до 30 – х років близько 80 % поголів'я свиней становили місцеві довговухі та коротковухі місцеві свині і помісі англійської великої білої, беркширської та інших порід. У результаті ж цілеспрямованої племінної роботи вже до кінця 1939 року породні свині в цілому в Україні становили майже 40 %.

У цьому науковому закладі в ті роки виросла ціла плеяда вчених, які зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняного свинарства. Серед них: академіки О.І. Овсянников, О.В. Квасницький, члени-кореспонденти М.О. Симон, С.І. Кутіков, Ф.К. Почерняєв, професори О.П. Бондаренко, М.Т. Балашов, Д.І. Войтко, М.А. Коваленко, І.Г. Брюшинін; кандидати наук М.І. Матієць, Д.К. Білогуб, А.Х. Кашенко, А.І. Виноградський, М.В. Бурундуковський, М.А. Топчій, Ф.І. Роденко, І.Т. Скорик, І.Л. Борц, О.М. Бакеева, В.О. Конюхова, Т.С. Журженко, Л.О. Конюхова та інші.

Та все ж не можна тут не згадати в яких неймовірно важких умовах, особливо в 30 – 40-ві роки, змушені були працювати наукові співробітники й інші працівники інституту. Це був, як і взагалі по всій Україні, період доносів, політичних репресій, необґрунтованих звинувачень і розправ над ні в чому невинними людьми [6-8].

Приклад тому (цитуємо дослівно з орфографічними й стилістичними помилками):
«Наказ № 30 по Всесоюзному научно-исследовательскому институте и Экспериментальной базе Наркомсовхозов СССР от 21 марта 1935 года.

За скрyтiе социального происхождения и классово чуждых:
старшего скотовода КУТАРЖЕВСКОГО и столяра ЛУСТА – происходящих из семей кулаков.

кровника МАТЯША – как кулака

бригадира-плотника СМОТРИКА – бывшего офицера-прапорщика старой армии, – с сего числа с работы снять.

Бухгалтерии немедленно произвести с ними полный расчет.

И.о. Директора института /Волковий/»*

Наводимо й інший наказ, датований попереднім роком (теж дослівно), але вже відносно наукового працівника.

«Приказ № 59 по Союзному Научно-исследовательскому институту свиноводства от 13/V-34 г.

НЕВЖИНСКАЯ Л.Г. решением областной комиссии по чистке аппарата института вычищена со следующей мотивировкой: Как научный работник, не имеющий ценности.

В период научной работы в совхозе «Новоселье» намеривалась сорвать работу по организации ценного опыта, на что подстрекала других научных работников.

На основании этого приказываю:

НЕВЖИНСКУЮ Л.Г. как несправляющегося с работой с 13.03.1934 г. с работы снять. Сектору кадров записать в личное дело Невжинской решение комиссии.

Директор института

/Марьянов/»*

* Названі накази зберігаються в Музеї інституту.

У 1933 році було засуджено до розстрілу заступника директора інституту з наукової роботи Фісака Д.Ю. нібито за участь у «кулацько-троцькістсько-денікінському зговорі». Фактично ж він просто мав необачність сказати в присутності деяких «колег» про те, що тодішня форма колективної організації праці (колгоспи) не дає селянам відчуття господаря.

Про страшні й сумні політичні репресії 30-40-х років яскраво свідчать й інші архівні документи Інституту свинарства та СБУ по Полтавській області. Так, у вересні-жовтні 1937 р. у Всесоюзному науково-дослідному інституті свинарства і радгоспі «Шведська Могила» було проведено комісією НКСР СРСР комплексну перевірку роботи усіх наукових секторів у названому радгоспі. Результати роботи комісії були розглянуті на зборах активу робітників інституту й радгоспу (22.XI.1937 р.). Із доповіді представника комісії (т. Бурова) стало відомо, що за «результатами» роботи комісії із рядів КПРС виключено директора інституту Михайлова І.І. за те, що: «... он оказался связанными с врагами народа в Полтаве, Харькове. Существовала полная безответственность в отношении выполнения тематического плана, срывались планы. Научный совет по существу не занимался своими непосредственными делами. Михайлов пришел сюда с целым штатом своих лично преданных людей и засорял классово враждебными элементами как институт, так и совхоз. По совхозу «Шведская Могила» колоссальный падеж свиней, стадо выродилось в результате широкого применения инбридинга».

Михайлов І.І. обіймав посаду директора інституту з лютого 1936 р. по грудень 1937 р. Подальша його доля не відома.

Після такої «перевірки» довго чекати не прийшлося. Уже весною 1938 р. в органах НКВД по Полтавській області було відкрито сфабриковану кримінальну справу № 127953 по звинуваченню Анісімова В.М., Гончаренка І.Т., Білогуба Д.К., Роденка Ф.І., Алісова М.І., Старова Т.К., Боровського В.В., Решетніка І.Т. за ст. 54-6 ч.к., 54-7, 54-9, 54-11.

Вищезгадані співробітники були заарештовані і знаходилися у змішаній тюрмі під вартою у м. Полтаві. Усі вони звинувачувались у тому, що нібито були членами контрреволюційної «вредительской» організації, яка протягом багатьох років діяла в інституті. Керівником «так званої» організації був проф. О.П. Бондаренко (помер у 1937 р.). У серпні 1939 р. відбулось судове засідання Військового трибуналу Харківського військового округу виїзної сесії в закритому судовому засіданні в м. Полтаві.

Усі дані за період досудового слідства «вибивались» шляхом психічних і фізичних дій.

Вирок суду був надзвичайно суровим і несправедливим, а саме: Анісімова В.М. – вищою мірою покарання – розстріляти з конфіскацією майна; Білогуба Д.К., Роденка Ф.І. – до 15 і 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна «с позбавленням» політичних прав на 5 років; Старова Т.К., Боровського В.В., Алісова М.І. – до 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна «с поразенієм» політичних прав на 4 роки; Решетніка І.Т., Гончаренка І.Т. – позбавлення волі на 1,5 і 1 рік відповідно. Старова Т.К., Боровського В.В., Алісова М.І. по суду вважати виправданими. Решетніка І.Т., Гончаренка І.Т. по суду також вважати виправданими.

Тут доречно також зазначити, що із числа «підписантів-експертів», заактованого звинувачувального матеріалу, лише один науковець відмовився поставити свій підпис під черговим лжесвідченням. Це був талановитий вчений, відомий спеціаліст з питань годівлі тварин, людина смілива й особливої порядності – Борц Ілля Лазаревич. Він у роки Великої Вітчизняної війни весь час був у діючій Радянській армії. За зразкове виконання завдань командування нагороджений Орденом «Красной Звезды» і медалями. З 1956-го по 1962 роки він успішно працював заступником директора з наукової роботи.

Читаючи усі протоколи допитів виникає питання, як можна було звинуватити науковців у тім, що інбридинг нібито був причиною «криворилості», «мопсовидності»

свиней. Адже саме цей метод розведення вперше в Радянському Союзі ще в 1934 р. впровадив Іванов М.І., при створенні української степової білої породи свиней.

І вже весною 1940 р. Військовий трибунал Харківського військового округу переглянув справу № 127955 по звинуваченню наукових співробітників інституту і виніс вирок: Анісімова, Гончаренка, Білогуба, Роденка, Алісова, Старова, Боровського, Решетніка – виправдати. Нарешті здоровий глузд переміг. Але можна лише здогадуватись, в яких складних умовах прийшлося працювати науковцям по формуванню вітчизняної галузі свинарства.

На превеликий жаль не вдалося зберегти життя талановитому вченому Вольфу Михайлу Михайловичу, ім'я якого також згадувалось у протоколах слідства. Вольф М.М. працював керівником сектору механізації і був першим автором конструкції самогодівниці для свиней [9], але був заарештований 6 серпня 1937 р. (стаття К.К. невказана) за контрреволюційну діяльність до розстрілу з конфіскацією особистого майна. Вирок виконано 21 січня 1938 р. у м. Полтаві. Реабілітований Верховним судом УРСР 19 липня 1958 р.

То все ж, незважаючи на політичні репресії, необгрунтовані, фактично надумані звинувачення того часу, вченими інституту було розпочато великий обсяг вкрай важливих для науки й виробництва робіт стосовно докорінного покращення місцевих свиней, створення вітчизняного генофонду і ряду технологічних та інших актуальних рішень.

На жаль вже на порозі була Друга світова війна. На основі телеграфного розпорядження Наркомун від 20 липня 1941 року Всесоюзний НДІ свинарства тимчасово призупинив свою діяльність і був евакуйований у м. Курган. Після звільнення м. Полтави від нацистської окупації (23.09.1943 р.) Постановою Ради народних Комісарів СРСР від 22 січня 1944 року науковий заклад було відновлено, але вже як Полтавський НДІ свинарства, хоча функціональні обов'язки Всесоюзного галузевого інституту за ним залишились [10].

Основними завданнями інституту в післявоєнний період були: наукова розробка теоретичних і практичних питань з подальшого удосконалення існуючих порід свиней і виведення нових; раціоналізація годівлі, відгодівлі й утримання свиней; вивчення фізіології і біохімії травлення та обміну речовин; подальша розробка технології підготовки кормів до згодовування; більш доскональне вивчення фізіології розмноження з метою інтенсифікації свинарства; розробка комплексної механізації виробничих процесів у свинарстві та ін.

Для вирішення поставлених задач інститут мав такі відділи: розведення, годівлі, зоогієни, технології кормів, якості продукції, економіки і організації, механізації, науково-технічної інформації; лабораторії: фізіології розмноження сільськогосподарських тварин, біохімії та зоотехнічного аналізу.

Протягом 1958 – 1967 рр. фахівцями інституту разом з працівниками племінних господарств виведено, апробовано державними комісіями і затверджено Міністерством сільського господарства УРСР п'ять нових високопродуктивних заводських ліній кнурів і шість нових родин свиноматок великої білої породи.

Відділом якості продукції протягом 1950 – 1970 рр. було завершено дослідження з визначення хімічного складу м'яса свиней залежно від віку тварин і відгодівельних кондицій. Встановлено певні породні і вікові відмінності в хімічному складі м'язевої тканини, а також кількість повноцінних і неповноцінних білків та вміст глікогену в ній. Ці відмінності мають велике значення при визначенні термінів забою тварин.

У підвищенні продуктивності свиней велике значення мають умови годівлі та зоогієнічні параметри утримання. Науковці лабораторії зоогієни І.А. Сініцин, В.М. Волощук, М.П. Меленчук, Ю.О. Лебединська, А.І. Северіна, О.Ф. Сагло та ін. під керівництвом І.І. Заболотного провели ряд відповідних експериментальних досліджень, в результаті яких були встановлені оптимальні норми станкової площі залежно від віку, статі, виробничого призначення свиней та чимало важливих інших антистре-

сових технологічних розробок, які лягли в основу загальносоюзних, а пізніше і республіканських норм технологічного проектування свинарських підприємств.

В інституті продовжувалися експериментальні дослідження щодо економічної ефективності штучного осіменіння свиноматок. При цьому було встановлено, що загальна сума витрат на вирощування одного центру живої маси поросят до відлучення в групі маток, які штучно осіменялися, виявилась на 15 % нижча порівняно з витратами на вирощування 1 ц. живої маси поросят, одержаних від свиноматок, спарованих природним методом. Таким чином, вчені дійшли до висновку, що метод штучного осіменіння свиней при правильній його організації є економічно вигідним методом, який значно знижує собівартість відтворення молодняка свиней. (О.В. Квасницький, В.Ф. Коваленко та ін.)

Академік В.Ф. Коваленко сформував теорію локально-міжканинної диференціації метаболізму в матці тварин та теорію про циклічну лабільність гомеостазу метаболічних процесів в ній.

Відділом годівлі розроблені та впроваджені у виробництво типові кормові раціони для різних вікових і виробничих груп свиней з урахуванням основних зон України. (М.А. Коваленко, І.С. Тропчук, М.Т. Ноздрін та ін.)

Подальші роботи з даної проблеми спрямовувалися на удосконалення норм і раціонів у напрямку вирішення ряду теоретичних і практичних питань, пов'язаних із вивченням як найбільш раціонального рівня в раціонах окремих кормів, так і ефективних комбінувань поживних речовин, особливо протеїну і вуглеводів; вивчення ефективності додавання до раціонів вітамінів з метою кращого використання поживних речовин і підвищення продуктивності тварин. Крім того, були проведені дослідження з визначення поживності як окремих кормів, так і раціонів, які включають коренеплоди, грубі корми з використанням нової оцінки визначення поживності кормів за допомогою енергетичних кормових одиниць.

Як наслідок, у результаті багаторічної праці з вивчення вищезгаданих питань отримано дані, які дозволяють дати теоретичне обґрунтування годівлі і внести суттєві поправки в існуючу систему годівлі і відгодівлі свиней.

Відділом технології кормів розроблялися ефективні способи технології виробництва і підготовки кормів до згодовування тваринам для підвищення їх біологічної повноцінності. Досліджено ефективність технології виробництва із зеленої маси люцерни, гороху та конюшини, білково-вітамінного трав'яного борошна штучного висушування на сушильних агрегатах АВМ-0,4, 2 ЛСТ-400 і ВП-300, які використовувалися на Полтавщині (С.М.Бакай, Г.Ф. Роденко, Н.В. Гетья та ін.)

У 1965 р. Інститут свинарства у своєму складі мав 12 відділів, а саме: розведення, годівлі з лабораторією обміну, технології кормів, технології і механізації виробництва свинини, економіки, якості продукції, фізіології розмноження, біохімії, зоогієни, зоохімічного аналізу, наукової інформації і пропаганди. Загальна чисельність працівників становила 134 чол.

Будучи єдиною в країні спеціалізованою по свинарству науково-дослідною установою Інститут свинарства надавав методичну допомогу у проведенні науково-дослідних робіт зі свинарства іншим науково-дослідним установам і державним обласним сільськогосподарським дослідним станціям.

Міністерством сільського господарства УРСР при інституті були створені Ради по великій білій і миргородській породах свиней. Засідання цих Рад в інституті проводилися щорічно. При інституті також щорічно проводилися Всесоюзні наради і Симпозіуми з актуальних питань свинарства. Так, наприклад, у 1961 р. на Всесоюзній науково-виробничій нараді з племінного свинарства, яка відбулася при інституті, було розглянуто проекти стандартів оцінки племінних свиней, апробації нових порід свиней, а також Положення з апробації нових заводських ліній і родин; у 1962 р. на базі інституту Міністерством сільського господарства УРСР проведено виїзну сесію

Вченої Ради МСГ УРСР з питань використання гетерозису в свинарстві; у 1963 р. проведено Всесоюзний симпозиум з питань промислового схрещування в свинарстві; 1965 року в інституті проведено симпозиум, на якому розглянуто методики науково-дослідних робіт зі свинарства; 1967 року на Республіканській нараді в інституті було розглянуто рекомендації з розробки і удосконалення типових кормових раціонів для свиней відповідно до мікрозон УРСР; 1968 року відбувся Всесоюзний симпозиум з травлення і обміну речовин у свиней (фізіологія, біохімія, морфологія, генетика).

Для вирішення проблем аграрної науки і зміцнення її зв'язків з практичним виробництвом, а також на виконання відповідних урядових постанов того часу щодо подальшого підвищення ефективності сільського господарства, переведення його на сучасну індустріальну основу. Інститут разом із зональними НДІ зосередив дослідження на удосконаленні і розробці технологій виробництва свинини на промисловій основі, поліпшенні існуючих, виведенні нових порід, порідних груп, спеціалізованих ліній та гібридів свиней, які б забезпечували одержання м'ясної і беконної свинини високої якості при середньодобових приростах живої ваги свиней на відгодівлі 700 – 750 гр. і витратах кормів 3,5 – 4,0 корм. од. на кілограм приросту, розробку систем повноцінної годівлі і прогресивних технологій виробництва свинини. Крім того на установу покладалася координація науково-дослідних робіт та методичне керівництво з проблем збільшення високоякісної свинини на промисловій основі.

З набуттям незалежності України наукова діяльність інституту значно активізувалась. У 1991 році він отримує статус Українського науково-дослідного інституту свинарства. З 1993 року інститут підпорядкований щойно створеній Українській академії аграрних наук (нині – Національна академія аграрних наук України).

Як і в колишньому радянському Союзі, нині – це єдиний в Україні спеціалізований науково-дослідний заклад з розробки теоретичних і практичних проблем в галузі свинарства, з функцією координації наукових досліджень, а також підготовки наукових кадрів.

Інститут упродовж багатьох років є головним координатором державної науково-технічної програми “Свинарство”, співвиконавцями якої є багато інших науково-дослідних інститутів, обласних державних дослідних станцій і вищих наукових закладів різних регіонів України.

В активі інституту є ряд важливих селекційних досягнень. Так, в останні десятиріччя науковцями інституту разом з вченими інших наукових і вищих навчальних закладів, а також селекціонерами-практиками племінних господарств створено і апробовано:

- полтавську м'ясну породу (ПМ), затверджену Мінсільгоспродом України в 1993 р. (Б.В. Баньковський, В.П. Рибалка, Л.Г. Перетяцько, Н.М. Серета та ін.) Створена на п'ятипородній основі і відзначається високими репродуктивними та відгодівельними якостями;
- українську м'ясну породу (УМ), яка також затверджена в 1993 р. (Б.В. Баньковський, С.В. Акімов, І.Б. Баньковська, М.М. Борисенко та ін.) і створена також на багатопородній основі. В її складі три типи: центральний полтавський, харківський та асканійський. Рекомендується до використання як батьківська форма в породно-лінійній гібридизації по зонах країни;
- три внутрішньопородних типи у великій білій породі: материнський тип (УВБ-1, 1985 р.) із високими репродуктивними якостями, батьківський тип (УВБ-2, 1994 р.) із поліпшеними відгодівельними та м'ясними якостями, заводський материнський тип “Дніпровський” (1999 р.). Названі типи створені під методичним керівництвом член-кореспондента НААН М.Д. Березовського;
- червону білопоясу породу м'ясних свиней, створену на семипородній основі під керівництвом академіка НААН В.П. Рибалка і затверджену в 2007 році. Кнури цієї породи забезпечують ефект гетерозису за різними показниками в межах 5 – 15 відсотків.

СЕЛЕКЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ

Свиноматка миргородської породи з приплодом. (Виведена та апробована в 1940 р. під методичним керівництвом професора О.П. Бондаренка та відомого вченого М.І. Матійця) Материнська порода сального напрямку продуктивності.

Свиноматка внутрішньопородного типу свиней у великій білій породі (УВБ-1) з високими репродуктивними якостями. Створена під методичним керівництвом члена-кореспондента НААН, доктора с.-г. наук, професора М.Д. Березовського (1985 р.)

Свиноматка полтавської м'ясної породи. Створена на п'ятипородній основі під методичним керівництвом доктора с.-г. наук Б. В. Баньковського (затверджена в 1993 р.). Відзначається високими репродуктивними та відгодівельними якостями.

Свиноматка української м'ясної породи. Створена на багатопородній основі (1993 р.) під методичним керівництвом доктора с.-г. наук Б.В. Баньковського. Рекомендована до використання в основному як батьківська форма в породно-лінійній гібридизації по зонах країни.

Кнур червоної білопоясої породи, яка створена на багатопородній основі під керівництвом академіка НААН, доктора с.-г. наук, професора В.П. Рибалка (затверджена в 2007 р.) Кнури цієї породи при поєднанні з матками інших планових порід забезпечують ефект гетерозису в межах 5 – 15 відсотків за окремими показниками продуктивності.

Важливо, що з врахуванням селекційних досягнень інституту, ще в 1991 році була розроблена селекційно-технологічна система виробництва свинини для різних регіонів України, яка поєднувала роботу племінних і товарних господарств із широким

використанням методів чистопородного розведення, схрещування, гібридизації та штучного осіменіння свиней.

Такі високі досягнення в області селекції одержані завдяки тісній співпраці з колегами інших наукових закладів та фахівців – практиків господарств різних зон України.

Створена і постійно вдосконалюється технологія відтворення штучного осіменіння свиней. Зокрема, запропоновані і впроваджені у виробництво: фракційний метод штучного осіменіння свиней та відповідна апаратура, способи відновлення репродуктивної здатності свиноматок, раціональний режим виявлення свиноматок в охоті та їх осіменіння, способи синхронізації опоросів та ін. (О.В. Квасницький, В.Ф. Коваленко, Н.А. Мартиненко, П.В., Денисюк, О.Г. Чирков та ін.)

Доречно згадати тут і про ряд інших наукових робіт академіка О.В. Квасницького, які актуальні до сьогоднішнього дня і з іменем якого пов'язаний розвиток в Україні фізіології травлення та обміну речовин у свиней.

Ще на початку 40 – х років ним були здійснені оригінальні експерименти з вивчення цих питань. О.В. Квасницьким вперше в світі (1950 р.) одержані хірургічним способом поросята-трансплантанти.

Дещо пізніше ним же розробляється і впроваджується в широку виробничу практику технологія фракційного методу штучного осіменіння свиней. Саме за вирішення цієї проблеми він став лауреатом Державної премії України (1974 р.), а ще раніше Указом Президії Верховної Ради СРСР (22.03.1966 р.) йому було присвоєно й звання Героя Соціалістичної Праці. Він став також Почесним громадянином м. Полтави.

У 1976 році одержано поросят у результаті використання замороженої сперми кнурів. Вперше серед країн СНД у 1996 році отримано поросят-трансплантантів уже нехірургічним шляхом (1996 р.). Розроблено осциляторний метод культури “in vitro” ембріонів, який у подальшому удосконалений і забезпечує досягнення мейозу на рівні 90 відсотків.

Винайдено принципово нові методи оцінки генотипів свиней, які ґрунтуються на аналізі безпосередньо досліджуваного матеріалу ДНК.

Визнанням видатних заслуг О.В. Квасницького та його наукової школи у розвитку біотехнології стало відзначення світовою науковою громадськістю двох ювілейних дат, зокрема, спеціальним випуском міжнародного наукового журналу *Theioqenology*, виданого до 100 – річчя ювілею видатного українського вченого та 40-50 річчя його наукового досягнення з проведенням відповідної міжнародної конференції. (2000 р.)

Вперше в історії України на експериментальній базі інституту проведено трьох-етапне породовипробування різних генотипів свиней при чистопородному розведенні і різних варіантах поєднань. (1999 – 2002 рр.)

Розроблено методичні рекомендації оцінки свиней за фенотипом і генотипом в умовах контрольно-випробувальних станцій і безпосередньо в господарствах, а також нові положення і необхідні форми обліку по бонутуванню та штучному осіменінню свиней, спрямованих на підвищення продуктивності тварин, поліпшення якості та здешевлення виробленої свинарської продукції.

Протягом наведених вище періодів становлення та розвитку в різні роки директорами інституту були такі відомі вчені і вмілі організатори, як Ф.Г. Денисенко (1930–1931), І.І. Жмайло (1931–1932), Ф.П. Коваленко (1932–1933), А.С. Мар'янов (1933–1936), А.А. Михайлов (1936–1937), П.К. Решетник (1937–1941), К.Ф. Веденін (1942–1943) (довоєнні та воєнні роки), а в післявоєнні роки – Л.І. Попов (1944–1946), Н.С. Телешев (1946–1948), М.Т. Балашов (1948–1949), П.І. Михалін (1949–1956), М.А. Коваленко (1956–1962), М.Т. Балашов (1962–1970), Ф.К. Почерняєв (1970–1987), В.П. Рибалко (1988–2007), А.А. Гетья (2007–2011).

З 27 жовтня 2011 року інститут очолює доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН, заслужений діяч науки і техніки України

В.М. Волощук. На черзі стали проблемні питання щодо відновлення матеріально-технічної бази наукового закладу, реконструкції головного корпусу інституту, реструктуризації науково-виробничих підрозділів та суттєвого розширення мережі дослідних господарств, надання дієвої допомоги їм та іншим агроформуванням України з розробки нових і реконструкції існуючих свинокомплексів та свиноферм під сучасні технологічні рішення.

З 2011 року напрямок роботи інституту істотно розширився оскільки, відповідно до Постанови Президії НААН від 18.05.2011 р. (протокол № 10) “Про оптимізацію мережі наукових установ НААН” і наказу Національної академії аграрних наук України № 156 від 11 липня 2011 р. Інститут свинарства ім. О.В. Квасницького НААН перейменовано в Інститут свинарства та агропромислового виробництва НААН. До його складу ввійшли Інститут агропромислового виробництва ім. М.І. Вавилова (нині Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція ім. М.І. Вавилова Інституту свинарства і АПВ НААН) і Полтавська дослідна станція Інституту ветеринарної медицини НААН (тепер це відділ фізіології та здоров'я тварин).

Реорганізаційний процес дав можливість комплексно вирішувати проблеми виробництва продукції свинарства; одержана можливість розробки сучасних технологічних методів ведення і рослинницької галузі, зокрема, кормовиробництва, а також виконувати розробки щодо захисту свиноферм від паразитарних та деяких інфекційних хвороб свиней.

Прогресивною стороною стало також включення до мережі інституту додатково трьох дослідних господарств: ДП “ДГ Степне”, ДП “ДГ ім. Декабристів”, ДП “ДГ ім. 9 Січня”.

Доцільним рішенням (теж з ініціативи директора інституту В.М. Волощука) було й створення спеціального відділу з технології, проектування та економічного аналізу (нині – відділ технології виробництва продукції свинарства).

Суттєвими розробками цього відділу стали технології і технологічні рішення в понад 40 проектах виробництва свинини, які вже впроваджені у 8 областях різних регіонів України.

Обґрунтовано й розроблено принципи реконструкції свиноферм на 20 – 100, 300, 600 і 1200 свиноматок, які запропоновані для використання в малих, середніх і великих господарствах України, що сприяє поліпшенню культури виробництва свинини та підвищення продуктивності тварин на 18 -20 відсотків.

Технологічні рішення, що дозволяють при проведенні реконструкції свинарських приміщень, використання різних сучасних монтажних-будівельних матеріалів дозволяють знизити на 30 % витрати на загальні будівельні роботи порівняно з новим будівництвом та прискорити у два рази терміни введення приміщень в експлуатацію.

Так, наприклад, вперше в Україні розроблено та впроваджено конкурентноспроможну інноваційну технологію із замкнутим циклом виробництва свинини та глибокою утилізацією гнойових стоків, яка була втілена на промисловому свинокомплексі потужністю 24 тис. голів та племзаводі-репродукторі на 200 свиноматок (Волощук В.М., Жукорський О.М., Смірнов О.П., Іванов В.О., Засуха Л.В., Ігнат Л.І., Лимар В.О., Смыслов С.Ю.). Дана розробка забезпечила перехід на сучасний технологічний і екологічний рівень виробництва конкурентоздатної товарної та племінної продукції в регіоні і стала запорукою та прикладом високої ефективності ведення галузі в Україні. Розроблені авторами та запроваджені в ТОВ “Агропрайм Холдинг” нові проектно-технологічні і об'ємно-планувальні рішення включають:

- розміщення приміщень на крутому рельєфі місцевості (перепад = 18 м);
- сейсмостійкі фундаменти, які витримують землетрус за шкалою Ріхтера 6 балів;
- приміщення кльошкового типу з зовнішніми колонами;
- використання енергозберігаючих сендвич-панелей;
- модернізована економічна вакуумна самопливна система;
- автоматизована система управління мікрокліматом;
- система природного освітлення;
- система природної вентиляції;
- система очищення забрудненого повітря;
- застосування комплексної системи
- кормозабезпечення свиноголів'я: елеватор-лабораторія-комбікормовий завод;
- самогодівниці для відлученого і відгодівельного молодняку;
- групові станки з кормовими станціями та детекторами статевої охоти для ремонтних і порослих свиноматок;
- нові способи комплектування груп молодняку з врахуванням адаптаційної здатності та породної належності тварин;
- застосування комп'ютерної програми для розрахунку технологічних процесів;
- розробка і впровадження повної утилізації гнойових стоків і забрудненого повітря та виробництво енергії за рахунок використання біогазу. Наведені експериментальні розробки дозволили затвердити даний проект в Мінагрополітики як інноваційний.

Запровадження нових об'ємно-планувальних та будівельно-конструктивних рішень дозволило зменшити загальну площу свинарників для утримання тварин на 27,8%, будівельний об'єм свинарників на 33,8%, а кількість свинарників за такого ж об'єму виробництва у 2 рази. Застосування нових матеріалів дало змогу підвищити загальний коефіцієнт опору теплопередачі зовнішніх стін для виробничих (на 33,5%) та адміністративно-побутових (на 9,1%) приміщень, покрівлі (на 64,6%), вікон (на 65,6%). У результаті застосування комплексу заходів зменшено споживання електроенергії на 26,8% та збільшено на 37,7% вихід продукції на 1м² виробничої площі. Затрати кормів на 1 кг приросту складають 2,91 кг. Багатоплідність свиноматок – 18-19 порослят за один опорос, при досягненні 100 кг. живої маси за 145 днів від народження тварини

мають товщину шпигу на рівні 6-7 грудного хребця – 15 мм, площу м'язового вічка – 58 мм, забійний вихід тварин складає 79%, вихід м'яса в туші – не менше 54%.

Термін окупності створеного проекту склав – 2 роки 7 місяців, а рівень рентабельності – 68%. В ході реалізації проекту було створено більш ніж 100 нових робочих місць, прокладено 22 тис.м² під'їзних та внутрішніх доріг, 1,9 км газопроводу середнього тиску, щорічно в бюджет держави надходить до 10 млн. гривень відрахувань.

Все це вказує на те, що нова технологія на діючому свинокомплексі є сучасною, високоефективною, енерго- і матеріалозберігаючою.

Отже, наявність відповідної науково-експериментальної бази, використання унікальних приладів для проведення наукових досліджень на рівні світових вимог, дозволяє інституту вирішувати актуальні питання з технології виробництва свинини, генетики, селекції, розведення і фізіології тварин, а також ефективного ведення галузі рослинництва.

З моменту організації до сьогоднішнього дня інститут є головним координатором наукових досліджень в Україні з питань ведення галузі свинарства.

Новизна досліджень науковців інституту підтверджена 312 охоронними документами (станом на 15.10.2018 р.)

В 1930 році при інституті відкрита аспірантура, де підготовлено вже понад 300 аспірантів. Серед них добре відомі вчені як у нашій країні, так і в ближньому та дальньому зарубіжжі: академік НАН України О.В. Квасницький, академіки НААН В.П. Рибалко, В.Ф. Коваленко, А.Т. Мисик; члени-кореспондент ВАСГНІЛ Ф.К. Почерняєв; члени-кореспонденти НААН М.Д. Березовський і В.М. Волощук, доктора й професора В.М. Нагаєвич, Н.А. Мартиненко, І.С. Трончук, М.Т. Ноздрін, Л.П. Гришина, А.А. Плішко, А.І. Завірюха, І.М. Ксьонз, А.А. Гетя, А.М. Шостя, С.Л. Войтенко, А.А. Поліщук, Г.О. Бірта, К.Ф. Почерняєв, І.Б. Баньковська, В.М. Балацький, Г.В. Проваторов, кандидати наук Н.А. Ноздріна, О.Г. Близнюченко, Б.Є. Фесина, Л.Г. Перетяцько, В.З. Фоломеев, О.Ф. Сагло, С.Ю. Смыслов, і багато інших.

Починаючи з 1991 року при інституті також функціонує спеціалізована вчена рада по захисту кандидатських дисертацій.

Згідно з урядовою постановою за № 314 від 16 червня 1981 року інститут визначено Головним селекційно-генетичним центром по свинарству. Він тісно працював і співпрацює з департаментом тваринництва Мінагрополітики України., корпорацією «Тваринпром», а також багатьма племзаводами, племрепродукторами, державними, приватними колективами і фермерськими господарствами.

Слід також зазначити, що інститут традиційно є ініціатором проведення щорічних міжнародних науково-практичних конференцій з проблем свинарства, в яких активну участь, як правило, беруть учені та спеціалісти-виробники України, Республіки Беларусь, Республіки Молдова, Armenії та країн дальнього зарубіжжя. Чергова вже XXV Міжнародна науково-практична конференція відбулась у цьому році 23-24 серпня на базі Республіканського “Науково-практичного центру Національної академії наук Білорусі по тваринництву”, а XXVI Міжнародну науково-практичну конференцію заплановано провести на базі нашого інституту в серпні 2019 року.

Інститутом підготовлено і видано 75 міжвідомчих тематичних наукових збірників “Свинарство”, близько 230 книг, монографій, брошур та підручників з галузевих питань. Розроблено та передано іншим науково-дослідним закладам, вузам понад 450 методик наукових досліджень, практичних рекомендацій і технологічних розробок.

Члени Вченої ради інституту після чергового засідання (25 вересня 2018 р.)

Роботу науковців інституту та сам науковий заклад високо оцінено урядом нашої країни: за низку фундаментальних і прикладних розробок та їх впровадження в галузеву практику в різні роки (1974, 1985, 1999, 2004) десять науковців стали лауреатами Державної премії України та Російської Федерації (О.В. Квасницький, Ф.К. Почерняєв, В.П. Рибалко, Н.А. Мартиненко, В.Ф. Коваленко, Н.М. Середа, Ю.С. Циганчук, Б.В. Баньковський, К.Хоміченко, І.С. Івашук, В.М. Волощук) (2018 р.), в 1980 р. інститут було нагороджено орденом Знак Пошани.

З основних статутних завдань над якими нині працює колектив інституту є:

- удосконалення існуючих і створення нових порід, типів та їх кросів для одержання гібридних свиней та розробка методів збереження вітчизняного генофонду;
- вирішення проблем кормовиробництва, раціональної годівлі тварин різних вікових та виробничих груп;
- розробка генетичних, фізіологічних і біохімічних основ підвищення продуктивності свиней та проблем біотехнології;
- удосконалення та розробка прогресивних технологій виробництва свинини з використанням сучасних форм господарювання;
- виробництво, реалізація сільськогосподарської, рослинницької і тваринницької продукції та її переробка;
- розведення і реалізація свиней;
- вирощування і реалізація зернових та інших культур;
- виробництво, зберігання, переробка, фасування, реалізація племінних (генетичних) ресурсів, проведення генетичної експертизи походження та аномалій тварин;

- розроблення і впровадження науково-обґрунтованих і водоохоронних систем землеробства з максимальною їх біологізацією в регіоні;
- наукове супроводження відтворення родючості ґрунтів і моніторинг їх екологічного стану;
- удосконалення нових енерго- і ресурсозберігаючих, екологічно безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур та виробництва продукції тваринництва;
- створення нових сортів кормових культур з високим генетичним потенціалом продуктивності та господарсько-цінними ознаками;
- селекційно-племінна робота з підвищення рівня продуктивності української чорно-рябої молочної рогатої худоби в регіоні;
- розроблення економічного обґрунтування моделей і організаційних форм виробництва сільськогосподарської продукції в агроформуваннях різних форм власності та господарювання;
- підготовка наукових кадрів через аспірантуру та підвищення кваліфікації спеціалістів галузі;
- вивчення, пропаганда і впровадження у виробництво наукових розробок та сучасних досягнень.

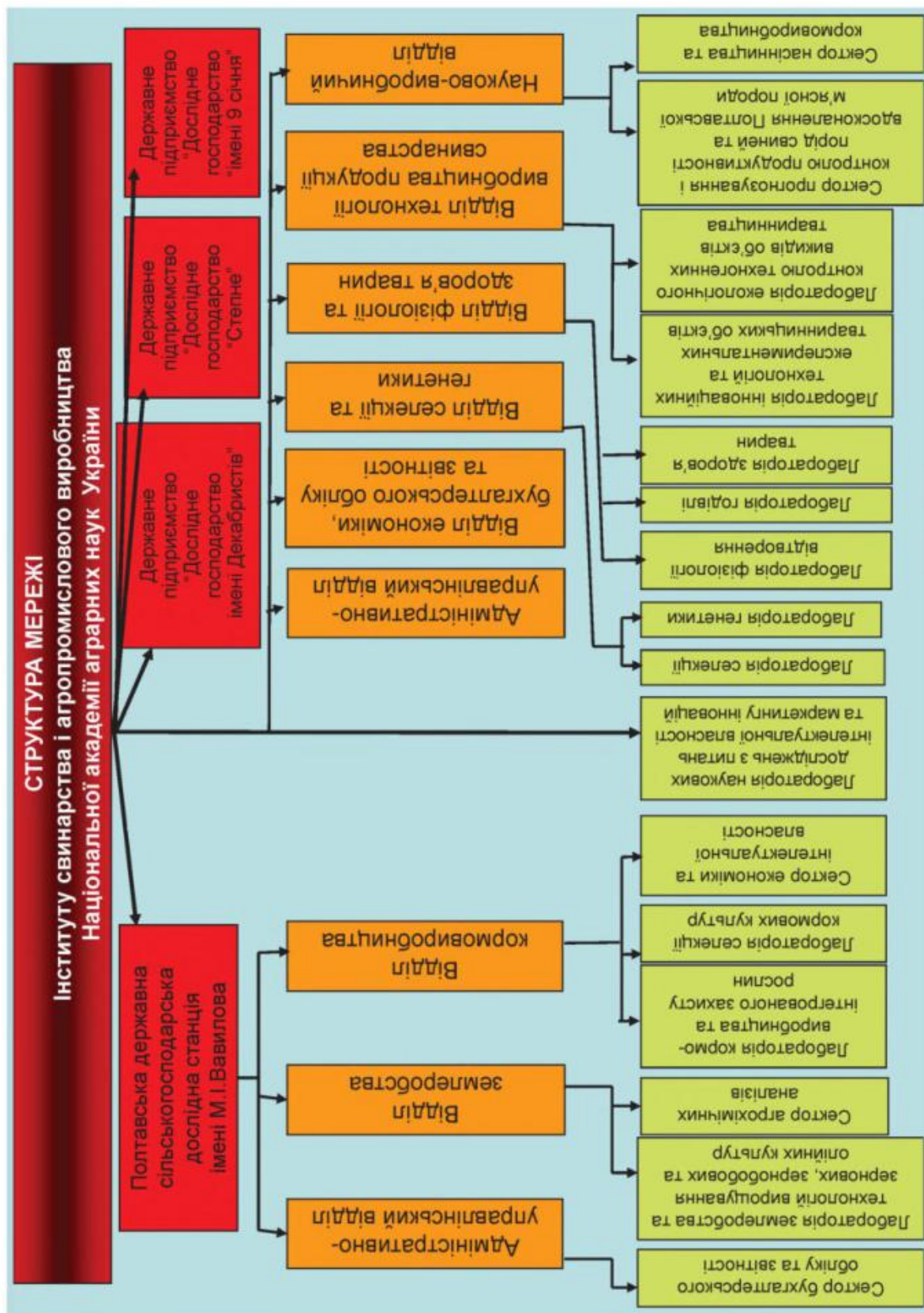
Наведена історія становлення і діяльності інституту, з врахуванням відповідних реорганізаційних процесів, дає можливість нам навести у цій статті ряд наступних статусних дат:

- 1865 р. – організація Полтавського сільськогосподарського товариства;
- 1909 р. – відкриття Полтавського Дослідного поля;
- 1927 р. – реорганізація Полтавського Дослідного поля в Полтавську сільськогосподарську дослідну станцію;
- вересень 1928 р. – створення Полтавської зоотехнічної дослідної станції на базі відділу тваринництва Полтавської сільськогосподарської станції;
- лютий 1930 р. – створення Інституту Експериментальної зоотехнії;
- серпень 1930 р. – відкриття Всесоюзного науково-дослідного інституту свинарства;
- 1941–1943 рр. – інститут евакуйований у місто Курган;
- 22 січня 1944 р. – відновлення наукового закладу, але уже як Полтавського НДІ свинарства;
- 1991 р. – отримання статусу Українського науково-дослідного інституту свинарства;
- 1993 р. – підпорядкування інституту Українській академії аграрних наук України;
- 2011 р. – реорганізація в Інститут свинарства і агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України.

Впродовж всіх періодів діяльності інституту головними його завданнями були наукові розробки теоретичних і практичних питань раціонального ведення галузі свинарства, а також підготовка через аспірантуру висококваліфікованих наукових кадрів.

Нині в інституті працює 100 осіб, у тому числі 54 наукових співробітників, з них 10 докторів наук, один академік НААН, два члена-кореспондента НААН та 26 кандидатів наук.

У структурі інституту 6 відділів, 8 лабораторій та 2 науково-виробничих сектора (див. схему).

У перспективі багато планів і напруженої праці. Колектив інституту, а також його експериментальні підрозділи, дослідні господарства прагнуть і надалі примножувати свої здобутки на благо сільськогосподарського виробництва та наукової бази Національної академії аграрних наук України. Науковці, як і завжди, готові співпрацювати, а також надавати кваліфіковану науково-консультативну допомогу всім, кого цікавлять проблеми з питань галузі свинарства, рослинництва та ветеринарного захисту свиноферм.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Сагло О.Ф. та Шендрик Л.К., 2013. Від церковно-учительської школи до галузевого інституту. Свинарство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. Полтава. Вип.63. 87-96.
2. Селекційно-технологічний центр свинарства. 2015. За ред. В.М. Волощука. Полтава. 340.
3. Інститут свинарства ім. О.В. Квасницького Української академії аграрних наук України. 2005. За ред. О. Ф. Сагло. Полтава. 96.
4. Звіт (річний) про роботу Інституту свинарства за 1931 рік. Архів науково-дослідного інституту свинарства. Спр.9. 1931. 5-16.
5. Звіт про роботу інституту за 1946 рік. Архів науково-дослідного інституту свинарства. Спр. 457. Арк.58.
6. Протоколи собрания актива работников Института и совхоза Шведская Могила от 4 -7 октября 1937 г. и 22 ноября 1937 года. Архів Інституту свинарства і АПВ НААН.
7. Архів СБУ по Полтавській області. Справа № 127955.
8. Реабілітований історією Національний банк репресованих. Запис № 161203. Електронний ресурс: www.zeabit.com.ua
9. Вольф М.М. 1932. Новый тип самокормушки для свиней. Труды научно-исследовательского института свиноводства. Полтава. Вип. 7. 56-56.
10. Звіт про роботу інститут за 1946 рік. Архів Науково-дослідного інституту свинарства. Спр. 457. Арк.58.

REFERENCES

1. Saglo, O. F., L. K. Shendryk. 2013. Vid tserkovno-uchytelskoi shkoly do haluzevoho instytutu – From the church-teacher school to the field Institute. Mizhvidomchyi tematychnyi naukovyi zbirnyk. Poltava, 63:87-96 (in Ukrainian).
2. Voloshchuk, V. M. 2015. Seleksiino-tekhnolohichniy tsentr svynarstva – Selective-technological center of pig breeding. Poltava, 340 (in Ukrainian).
3. Saglo, O. F. 2005. Instytut svynarstva im. O. V. Kvasnytskoho Ukrainskoi akademii ahrarnykh nauk Ukrainy – Institute of Pig Breeding named after O. V. Kvasnytsky. Poltava, 96 (in Ukrainian).
4. Spr. 9. 1931. Zvit (richnyi) pro robotu Instytutu svynarstva za 1931 rik – Report (annual) about work of Institute of Pig Breeding for 1931. Arkhiv naukovo-doslidnoho instytutu svynarstva, 5-16 (in Ukrainian).
5. Spr. 457. Zvit pro robotu instytutu za 1946 rik – Report about work of Institute for 1946. Arkhiv naukovo-doslidnoho instytutu svynarstva, 58 (in Ukrainian).
6. Protokoly sobraniya aktiva rabotnikov Instituta i sovkhosa Shvedskaya Mogila ot 4-7 oktyabrya 1937 g. i 22 noyabrya 1937 goda – Protocol of the meeting of workers of the Institute and the sovkhos Shvedska Mogila from the 4th -7th of October in 1937 and the 22nd of November in 1937. Arkhiv Instytutu svynarstva i APV NAAN (in Russian).
7. Arkhiv SBU po Poltavskii oblasti. Sprava № 127955 – Archives of SBU in Poltava region. Affair № 127955 (in Ukrainian).

8. Reabilitovanyi istoriiei Natsionalnyi bank represovanykh – Rehabilitated by history the National bank of the repressive people. Zapys №161203. Electronic resource: www.zeabit.com.ua (in Ukraine).

9. Volf, M. M. 1932. Novyy tip samokormushki dlya sviney – New type of self-feeder for pigs. Poltava, Trudy nauchno-issledovatel'skoho instituta svinovodstva, 7:56 (in Russian).

10. Spr. 457. Zvit pro robotu Instytutu za 1946 rik – Report about work of the Institute for 1946. Arkhiv naukovu-doslidnoho Instytutu svynarstva, 58 (in Ukrainian).

Гладій М.В., Волошук В.М., Смыслов С.Ю., Сагло А.Ф. Достижения Института свиноводства и АПП-приобретение НААН

Отражены штрихи истории становления, развития и научные достижения Института свиноводства и агропромышленного производства Национальной академии аграрных наук Украины.

Наведены реорганизационные изменения в структуре и деятельности института после его соподчинения Украинской академии аграрных наук Украины (1993 г., ныне НААН). В 2011 году направление работы существенно расширились, поскольку в соответствии с решением НААН в состав вошли Институт агропромышленного производства им. М.И. Вавилова (сегодня это Полтавская государственная сельскохозяйственная станция им. М.И. Вавилова Института свиноводства и АПП НААН) и Полтавская опытная станция Института ветеринарной медицины (после реорганизации несколько позже – лаборатория здоровья животных). Прогрессивной стороной дальнейшего развития института стало также включение в его сеть дополнительно ещё трех опытных хозяйств: ДП “ДГ Степне”, ДП “ДГ им. Декабрыстив” и ДП “ДГ им. 9 Сичня” с разных районов Полтавщины.

Кратко приведены и некоторые трагические страницы с истории первого 10 – летия со дня образования института, а также основные направления нынешней деятельности института в соответствии с его уставом.

Ключевые слова: институт свиноводства, штрихи истории, достижения НААН, реорганизация, направления работы.

Hladii M.V., Voloshchuk V.M., Smyslov S.Yu., Saglo O.F. Achievements of Institute of Pig Breeding and AIP are acquisitions of NAAS

In the article it is reflected the features of history of the establishment, the development and scientific achievements of Institute of Pig Breeding and agroindustrial production of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine.

It is given the reorganization changes in the structure and the activity of Institute after its submission to the Ukrainian Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (1993, now NAAS). In 2011 the direction of work was essentially widened inasmuch according to the decision of NAAS Institute of Pig Breeding and AIP NAAS includes in Institute of agroindustrial production named after M. I. Vavilov (now it is the Poltava state agricultural station named after M. I. Vavilov and the Poltava experimental station of Institute of veterinary medicine (after the reorganization it became as the laboratory of animal health). Including additionally else three experimental enterprises SE “SE Stepne”, SE “SE im. Dekabrystiv” and SE “SE im. 9 Sichnia” from different districts of Poltava region into its system became as the positive side of developing Institute.

In brief, it is given some tragic pages of history of the first decade from the day of establishing Institute, and also main directions of the present activity of Institute.

Keywords: Institute of Pig Breeding, features of history, achievements, reorganization, direction of work.